„Dotterspinnen" ook aan de Oude Maas

door

J. MENNEMA (Rijksherbarium, Leiden)

Aangespoord door de bevindingen van Prof. VAN STEENIS (1968) tijdens de excursie in de Biesbosch werd door mij nagegaan of een dergelijke vegetatieve vermenigvuldiging en verspreiding van *Caltha palustris* ook valt waar te nemen in de oeverlanden van de Oude Maas, die in vele opzichten een zo duidelijke overeenkomst vertonen met de Biesbosch. Ondanks een langdurig onderzoek in deze oeverlanden (MENNEMA, 1967) waren daar namelijk nimmer „dotterspinnen" aangetroffen.

Op 13 augustus 1968 werd in gezelschap van Dr. Ir. W. G. Beeftink (afd. Delta-onderzoek van het Hydrobiologisch Instituut te Yerseke) in het kader van diens inventarisatie van alle buitendijkse gronden in het deltagebied van Z.W.-Nederland, de zuidelijke oever in het westelijke deel van de Oude Maas bezocht. Tijdens deze excursie werden allereerst in een ondiep kreekje ten noorden van de Willemspolder (tussen pl. 999 en 1000) een aantal jonge dotterplanten verzameld, die zich getuige de aanwezigheid van oude vezelbundels uit „dotterspinnen" hadden ontwikkeld.

Even ten oosten van de Allemanshaven (tussen pl. 1000 en 1001) werden in en aan oude dotterplanten in een *Caltha*-rijke gemeenschap van *Phragmites communis* en *Caltha palustris* (ZONNEVELD, 1960) diverse „dotterspinnen" gevonden. Enkele hiervan waren niet meer met de moederplant verbonden; hun dikke, bochtige wortels zaten wel in de *Caltha*-stengels verward. De meeste echter waren nog bevestigd aan afstervende stengels, die al vrijwel geheel waren weggerot. Opmerkelijk was, dat aan één stengel twee „dotterspinnen" voorkwamen: naar de basis toe een goed ontwikkelde en naar de top toe een zeer jonge met slechts enkele wortels van minder dan 1 cm lengte. Toch gaf ook dit exemplaar (*fig. 1*) geen aanleiding hierin de door Mej. SMIT (1968) genoemde *Caltha* met kruipende stengel en wortelende knopen, *C. palustris* var. *radicans*, te herkennen.

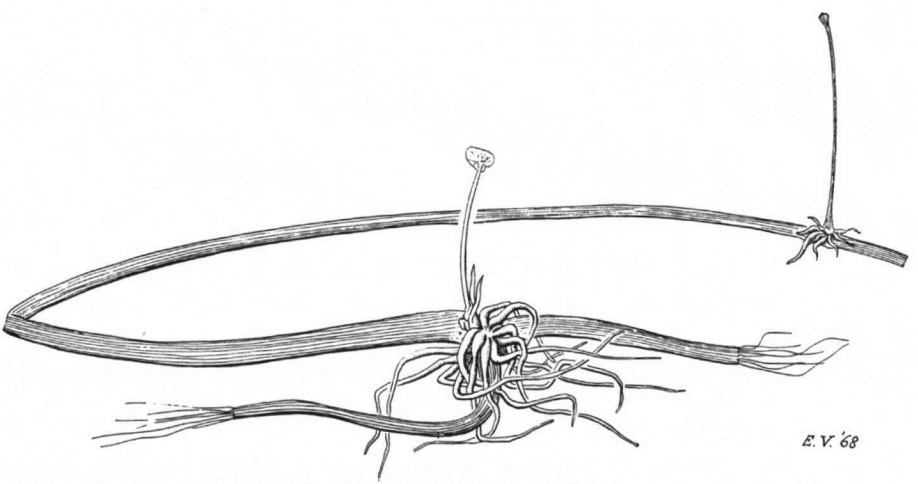

Fig. 1. *Caltha palustris* L., afstervende stengel met „dotterspinnen".

Deze waarnemingen ondersteunen de suggestie van Prof. VAN STEENIS (1968) en Dr. Ir. I. S. Zonneveld, dat alle jonge dotterplanten in het zoetwatergetijdengebied van „spinnen" afkomstig zijn. Ook in de oeverlanden van de Oude Maas lijkt het voor zaad van *Caltha* onder de getijdenomstandigheden onmogelijk tot kieming te komen, althans tot jonge planten uit te groeien.

Westelijker dan deze vindplaats is *Caltha palustris* op de zuidelijke oever niet waargenomen. Op de noordelijke oever komt de soort thans niet westelijker voor dan langs de Poortugaalse haven (bij pl. 999). Voor enkele jaren kwam op de noordelijke oever de dotterbloem voor in een sterk gedegenereerd griend op het thans weggegraven Kruiteiland aan de uitmonding van de Oude Maas (W. van pl. 1006).

Dat de „dotterspinnen" niet eerder aan de Oude Maas zijn waargenomen, vindt waarschijnlijk zijn oorzaak in het feit, dat de rietvegetaties door de Werkgroep Oude Maas werden bestudeerd in het vroege voorjaar. In de zomermaanden was het onmogelijk om in het riet, dat een hoogte van 4 m kan bereiken, vegetatiekundig te werken. Juist in deze periode lijken de „dotterspinnen" tot ontwikkeling te komen.

Overigens is het vinden van „dotterspinnen" aan de Oude Maas zeer verheugend, omdat dit typische aspect van het zoetwatergetijdengebied nu ook na de afsluiting van de zeegaten, waardoor de Biesbosch zijn getijdenbeweging grotendeels gaat verliezen, bewaard kan blijven.

Literatuur

MENNEMA, J., 1967. Het landschap van de Oude Maas. Verslag over het jaar 1966 gedaan door Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Zuid-Holland, p. 11—95.

SMIT, P. G., 1968. Taxonomical and ecological studies in Caltha palustris L. II. Proc. Kon. Ned. Akad. Wet. C 71, p. 280—292.

STEENIS, C. G. G. J. VAN, 1968. De vegetatieve vermenigvuldiging en verspreiding van Caltha palustris L. in de Biesbosch. Gorteria 4 (5), p. 62—64.

ZONNEVELD, I. S., 1960. De Brabantse Biesbosch. Diss. Wageningen.

Summary

The spider-like young plants of *Caltha palustris* L., typical of the propagation and dispersal of this species in the tidal fresh water area of the Biesbosch (see preceding paper), have also been found on the banks of the tidal river Oude Maas (prov. Z.-Holland).